

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomiky a managementu**

Příprava USAR týmů v České republice

Martina Šťovíčková

**Bakalářská práce
2012**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina ŠTOVÍČKOVÁ**
Osobní číslo: **E09561**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Příprava USAR týmů v České republice**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Studium literatury o USAR týmech v podmínkách Evropy.
2. Příprava týmů pro záchranu lidských životů.
3. Zpracování základních informací o USAR týmech v České republice.
4. Mezinárodní požadavky na přípravu USAR týmů.
5. Vyhodnocení přípravy USAR týmů na území ČR.
6. Popis časové posloupnosti přípravy týmů.
7. Zpracování závěru a doporučení.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KADLEC, Petr. Ochrana obyvatelstva v Evropské unii ? moduly civilní ochrany. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, MV GŘ HZS ČR, 2008. 50 s.

LINHART, Petr, ŠILHÁNEK, Bohumil. Nevládní organizace působící v ochraně obyvatelstva v některých evropských zemích. 1. vydání. Praha: MV ? generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2009. s. 106. ISBN 978-80-86640-87-7.

PROCHÁZKOVÁ, Dana. Humanitární pomoc do zahraničí po živelních pohromách realizovaná pomocí USAR týmů. Science for population protection, 2010, č. 1, s. 97-111.

Statistické ročenky HZS ČR uveřejňované vždy v č. 3 následujícího roku v časopisech 150 hoří a 112.

MVCR.CZ [online]. 2010 [cit. 2010-07-28]. Národní základna humanitární pomoci. dostupné z WWW: <http://www.hzscr.cz/clanek/narodni-zakladna-humanitarni-pomoci.aspx>.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Josef Janošec, CSc.
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: 21. června 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2012

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 7. července 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2012

Martina Šťovíčková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Josefu Janošcovi, CSc. za jeho odbornou pomoc a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat mjr. Ing. Radimu Kuchařovi za poskytnutí informací a materiálů, bez kterých by se tato práce neobešla. A v neposlední řadě patří díky mé rodině, která mě při studiu podporovala.

ANOTACE

Tato bakalářská práce je zaměřena na představení USAR týmů České republiky a na jejich přípravu. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, historie USAR týmů v České republice, mezinárodní požadavky a podmínky kladené na USAR týmy a jejich zdroje informací. Praktická část analyzuje přípravu USAR týmů České republiky.

Klíčová slova: humanitární pomoc, Integrovaný záchranný systém, Hasičský záchranný sbor, USAR týmy

TITLE

Preparation of USAR teams in the Czech Republic

ANNOTATION

This bachelor thesis is focused on performance USAR teams Czech Republic and to prepare them. The theoretical section explains basic concepts, history USAR teams in the Czech Republic, international requirements and conditions imposed on the USAR teams and their sources on information. The practical part of the USAR teams preparing analyzes of the Czech Republic.

Key words: humanitarian aid, Integrated Rescue system, Fire and Rescue Service, USAR teams

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	9
1.1. HUMANITÁRNÍ POMOC	9
1.2. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	10
1.3. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR.....	12
1.4. USAR TÝMY ČR	13
2. MEZINÁRODNÍ PORADNÍ SKUPINA PRO VYHLEDÁVÁNÍ A ZÁCHRANU.....	15
3. VYUŽÍVÁNÍ GLOBÁLNÍHO SYSTÉMU VAROVÁNÍ PŘED KATASTROFAMI A KOORDINAČNÍHO SYSTÉMU.....	16
3.1. POSTUP INFORMACÍ	16
3.2. HLAVNÍ ČINNOSTI	17
3.3. ZDROJE PRO INFORMACE O KATASTROFÁCH	18
3.3.1. <i>Zemětřesení</i>	18
3.3.2. <i>Tropické cyklóny</i>	18
3.3.3. <i>Sopky</i>	18
3.3.4. <i>Povodně</i>	19
4. ROZHODOVÁNÍ A MOBILIZAČNÍ PROCES NASAZENÍ USAR TÝMŮ	20
5. POSTUP ŽÁDOSTI O MEZINÁRODNÍ POMOC	22
6. USAR TÝMY ČESKÉ REPUBLIKY.....	23
6.1. HISTORIE	23
6.2. STRUKTURA	23
6.3. PERSONÁLNÍ ČINNOSTI.....	24
6.3.1. <i>Analýza práce a vytvoření pracovních úkolů</i>	24
6.3.2. <i>Seznam pracovních pozic [4]</i>	25
6.3.3. <i>Důležité úkoly jednotlivých pracovních pozic managementu</i>	26
6.3.4. <i>Personální controlling</i>	27
6.4. ČLENOVÉ TÝMŮ	28
6.4.1. <i>Mobilita členů</i>	29
6.4.2. <i>Vzdělávání a rozvoj členů</i>	29
6.4.3. <i>Příklady uskutečněných školení v zahraničí</i>	31
6.4.4. <i>Příklady uskutečněných školení v ČR</i>	31
6.5. PRACOVNÍ PODMÍNKY	32
7. PŘÍKLADY ZÁSAHŮ USAR ČR.....	33
7.1. ZÁSAHY V ČESKÉ REPUBLICE.....	33
7.2. MEZINÁRODNÍ OPERACE USAR TÝMŮ ČR	34
7.3. DALŠÍ DRUHY MEZINÁRODNÍ POMOCI.....	34
ZÁVĚR	36
POUŽITÁ LITERATURA.....	37
SEZNAM OBRÁZKŮ	39
SEZNAM TABULEK.....	39
SEZNAM ZKRATEK	40
SEZNAM PŘÍLOH	42

ÚVOD

Bakalářská práce je věnována problematice USAR týmů České republiky a popisuje možnosti realizace mezinárodní humanitární pomoci. Je jen málo lidí v ČR, kteří vědí o existenci a účelu těchto týmů. Jedná se o speciální odřad vytvořený v rámci Hasičského záchranného sboru ČR. Obdobné týmy jsou tvořeny po celém světě, a to nejen členy z řad hasičských záchranných sborů, ale i z různých odvětví lidské činnosti.

Nasazení týmů znamená pro jejich členy především velkou psychickou a fyzickou zátěž a značné materiální a finanční náklady. USAR odřad v ČR byl podpořen grantem Evropské komise, jehož udělení bylo schváleno v roce 2008. Zástupci komise také ocenili vlajku EU, která byla umístěna na kombinézy příslušníků týmu. Grant byl určen na školení členů a účast na mezinárodních cvičeních. Průběžné finanční vyúčtování se zasílalo Evropské komisi [17].

V první části bakalářské práce je uvedena teoretická rovina dané problematiky, vymezení základních pojmů, definování mezinárodní poradní skupiny pro vyhledávání a záchranu a systému varování před katastrofami, popis způsobu získávání informací při vzniku mimořádných událostí, procesu nasazení USAR týmů a postupu podání žádosti o mezinárodní pomoc. Druhá část se věnuje USAR týmu ČR, historii jeho vzniku, struktuře, personálním činnostem a úkolům jednotlivých částí týmu, jeho členům a požadavkům podmiňujícím možnost zařazení do týmu, nárokům na vzdělávání a příkladům nasazení USAR týmu v České republice i v zahraničí. V závěru jsou vyhodnoceny skutečnosti, ke kterým jsem během procesu tvorby práce dospěla. Podklady získané a uváděné v bakalářské práci jsou z HZS Moravskoslezského kraje, proto se některé personální činnosti mohou lišit od segmentu USAR týmu HZS hlavního města Prahy.

Cílem bakalářské práce je přiblížit strukturu a možnosti nasazení USAR týmů jako jedné ze složek celosvětové humanitární pomoci v podmínkách ČR a zprostředkovat pohled na jejich činnost i pro laickou veřejnost ucelenou a pochopitelnou formou.

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

USAR týmy ČR jsou součástí konceptu CZERT - Czech Emergency Response Team. Reakce těchto týmů jsou stanoveny na základě koordinace Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (MV – GŘ HZS ČR). Členové týmů se také zúčastnili již několika mezinárodních záchranných operací (např. záplavy ve Francii, povodně v Polsku, zemětřesení v Turecku, únik nebezpečných látek v Maďarsku) [4].

1.1. Humanitární pomoc

Poskytování humanitární pomoci do zahraničí je součástí zahraniční politiky České republiky. Členové týmů jsou vyškoleni v souladu s mezinárodními normami a jsou připraveni k okamžitému zásahu v případě mimořádné události.

Pomoc poskytovaná ČR však není pouze prostřednictvím vyslání USAR týmů, ale také prostřednictvím práce humanitárních organizací. Mezi které patří Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC), Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC), Světový potravinový program (WFP) – orgán OSN, Úřad OSN pro Koordinaci humanitárních záležitostí (UN OCHA), Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Mezinárodní dětský fond OSN (UNICEF), dále pak nevládní organizace ADRA, Člověk v tísni, Česká charita.

Definice humanitární pomoci: Činnost vládních i nevládních orgánů a organizací, dobročinných spolků a jednotlivců konaná ve prospěch obyvatelstva určitého regionu, postiženého krizovou situací. V mezinárodním měřítku pak jde o pomoc obyvatelstvu regionů na území jiného státu, strádajících v důsledku vnitřních či mezinárodních konfliktů. Je vnímána často jen jako pomoc materiální, měla by však respektovat i psychosociální potřeby zasažených lidí, případně působit v součinnosti s psychosociální krizovou pomocí.¹

Základními cíli humanitární pomoci je: zachránit lidské životy, zajistit základní lidské potřeby (voda, jídlo, přístřeší) a poskytnout základní hygienickou a zdravotnickou pomoc.

---

¹ VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada Publishing, 2009. 14 – 15 s. ISBN 978-80-247-2510-9.

Tabulka 1: Nejvýznamnější zákony, nařízení a ustanovení humanitární pomoci

Poskytování a přijímání humanitární pomoci
Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy stáních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů
Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Nařízení vlády ČR č. 463/2000 Sb., ve znění nařízení vlády č. 527/2002 Sb. ze dne 18. 11. 2002, o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva
Usnesení vlády č. 302 ze dne 31. března 2004, o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do Evropské unie

Zdroj: [13]

1.2. Integrovaný záchranný systém

IZS byl založen za účelem efektivního řešení všech typů mimořádných událostí. Jedná se o státem garantovaný systém pro koordinaci záchranné operace a následné humanitární pomoci. IZS je jednou ze základních částí národního bezpečnostního systému a to od roku 1993, kdy byl založen. Integrovaný záchranný systém vznikl jako potřeba každodenní spolupráce hasičů, zdravotníků, policie a dalších složek při řešení mimořádných událostí (požárů, havárií, dopravních nehod, atd.). Když bylo nutné spolupracovat při řešení větší události, byl zájem spolupracovat a využívat tuto spolupráci pro dosažení rychlé a účinné záchrany nebo likvidace mimořádné události. Kooperace na místě zásahu výše uvedených

složek v nějaké formě existovala vždy, avšak odlišná pracovní náplň i pravomoci jednotlivých složek zakládaly a zakládají nutnost určité koordinace a to nejlépe stanovené zákonem [8].

Integrovaný záchranný systém popisuje Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně a zrušení některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., jako koordinovaný záchranný postup složek IZS při přípravě záchranných prací při nastalé mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

IZS mám základní a ostatní složky. Základní složky jsou schopny a povinny na základně zvláštních předpisů (zákonů) rychle a nepřetržitě zasahovat na území státu. Ostatní složky poskytují plánovanou pomoc na vyžádání a jsou povolány k záchranným a likvidačním pracím podle druhu negativní události na základě jejich oprávnění k takovéto činnosti, která je stanovena v právních předpisech.²

Základní složky IZS jsou:

- Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany v plošném pokrytí území kraje,
- Policie České republiky,
- Hasičská záchranná služba.

Ostatní složky IZS jsou:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- obecní policie, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.³

Složky IZS při záchranných pracích spolupracují podle přesně daných pravidel, kterými byly zřízeny. Mají za úkol zajistit zejména nepřetržitou pohotovost při nahlášení mimořádné události a jejím vzniku. Dále pak zajistit průběh celé situace s co nejmenšími ztrátami, vyhodnocení dané situace a následné úklidové práce.⁴

---

² LINHART, P; ROUDNÝ, R. *Ochrana obyvatelstva a terorismus*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 978-80-7395-165-8

³ § 4 a) a b) zákona č. 239/ 2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

⁴ VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada Publishing, 2009. 15 s. ISBN 978-80-247-2510-9.

IZS má své stálé orgány, jedná se o tzv. OPIS (operační a informační střediska), které mají za úkol koordinaci složek IZS. Tyto střediska povolávají a nasazují síly a prostředky IZS, vyžadují a organizují další pomoc a také provádí varování obyvatelstva.⁵

1.3. Hasičský záchranný sbor

Hasičský záchranný sbor České republiky tvoří základní složku integrovaného záchranného systému. Je zřízen ze zákona č. 238/2000 Sb. o hasičském záchranném sboru a změně některých zákonů. Při své práci spolupracuje s ostatními složkami IZS, správními úřady, orgány samosprávy, PO a FO, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů. Základním úkolem je chránit životy, zdraví lidí a majetek před požáry a poskytovat pomoc při mimořádných událostech.

V České republice je celkem 77 správních celků (73 okresů, 3 statutární magistrátní města a hlavní město). Každý okres má centrální stanici hasičského záchranného sboru a další pobočné stanice. V ČR je celkem 226 profesionálních hasičských stanic s celkem 7 822 příslušníky[9]. Další početnou skupinou jsou dobrovolní hasiči, kteří zahrnují polo-profesionální jednotky, jednotky sborů dobrovolných hasičů s regionální působností, jednotky sborů dobrovolných hasičů s místní působností a jednotky sborů dobrovolných hasičů, které nejsou zahrnuty do požárního pokrytí. Mimo profesionální a dobrovolné jednotky jsou v ČR jednotky požární ochrany založené velkými průmyslovými společnostmi a podniky. Je tak činěno z důvodu požárního rizika v těchto podnicích.

Mezi základní úkoly, které plní profesionální HZS a dobrovolní hasiči patří: hašení požárů, činnosti při nehodách nebezpečných látek, řešení MU, záchrana životů, záchranné práce v souvislosti se zvířaty, záchranné práce na vodě, ve výškách a hloubkách, potápěčské práce a požární prevence.⁶

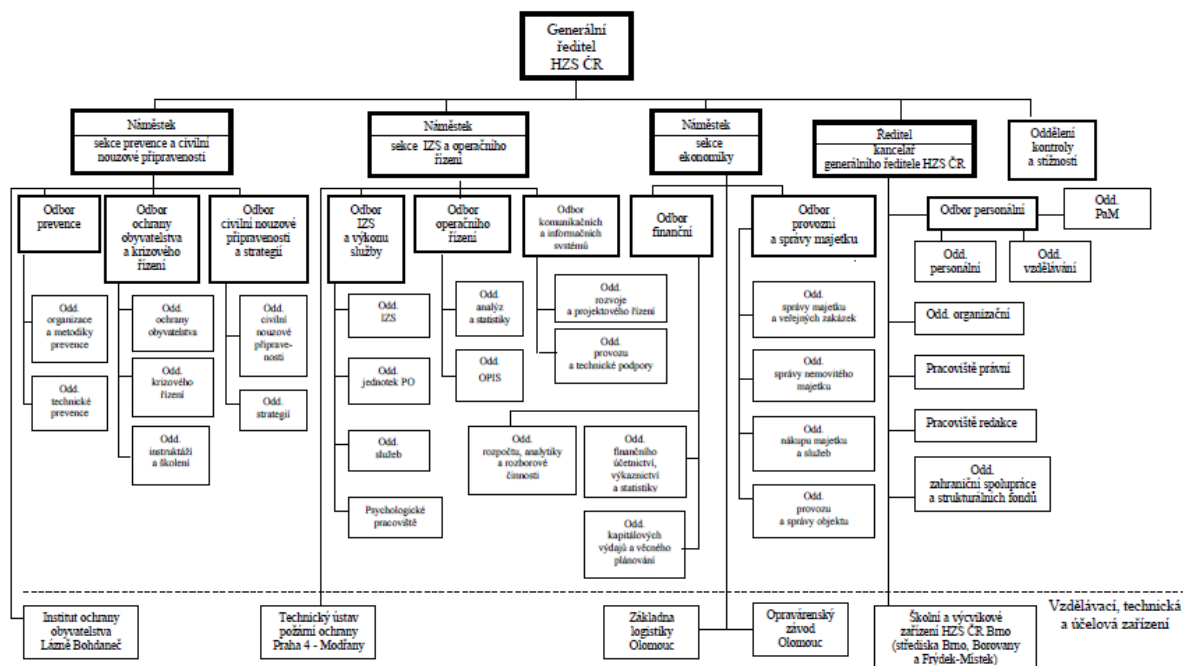
Každý hasič, ať patří mezi profesionály nebo dobrovolné hasiče, skládá služební slib příslušníka HZS ČR, který zní: „Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život [11].“

---

⁵ LINHART, P; ROUDNÝ, R. *Krizový management I.*, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-674-5.

⁶ § 1 odst. 2 zákona č. 238/2000 Sb., o hasičském záchranném sboru a o změně některých zákonů.

Hasičský záchranný sbor České republiky je tvořen generálním ředitelstvím HZS ČR, které je součástí Ministerstva vnitra, dále pak 14-ti hasičskými záchrannými sbory krajů, záchranným útvarem HZS ČR v Hlučíně a Střední odbornou školou požární ochrany a Vyšší odbornou školou požární ochrany ve Frýdku Místku. Celá organizační struktura Generálního ředitelství HZS ČR je znázorněna na Obrázku 1.

Obrázek 1: Struktura GŘ HZS ČR

Zdroj:[11]

1.4. USAR týmy ČR

V rámci HZS ČR jsou vytvořeny a připravovány odřady pro vyhledávací a záchrannou činnost ze zříčených budov („USAR odřad“ z anglického Urban Search and Rescue). Tyto odřady jsou mimo jiné určeny pro nasazení v mezinárodních záchranných operacích v případě zemětřesení nebo jiných mimořádných událostí, při nichž dochází ke zřícení budov. Metodiku pro činnost USAR odřadů vytvořil Úřad OSN pro koordinaci humanitární pomoci (UN-OCHA) [15].

USAR týmy v ČR se skládají z těchto organizací:

- základní skupina
  - Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky,
  - Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy,

- Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje,
- lékařská pomoc
  - Úrazová nemocnice v Brně,
- nevládní organizace
  - Záchranářské organizace, které jsou součástí IZS.

Partnerství mezi těmito organizacemi je zakotveno v písemných dohodách mezi příslušnými částmi HZS ČR a konkrétními organizacemi [4].

2. MEZINÁRODNÍ PORADNÍ SKUPINA PRO VYHLEDÁVÁNÍ A ZÁCHRANU

Mezinárodní poradní skupina pro vyhledávání a záchranu (INSARAG - International search and rescue advisory group) je složen z více než 80 zemí a organizací pod záštitou OSN. Vznik se datuje do roku 1991 jako koordinační složka při katastrofách, které zapříčinily totální strukturální kolaps. Mimo to také tyto složky provádějí koordinaci složek států a provádějí mezinárodní USAR pomoc, OSN a dalších. INSARAG se dále zabývá otázkami souvisejícími s USAR týmy, jejichž cílem je stanovit minimální mezinárodní normy pro USAR týmy a metodiky pro mezinárodní koordinace v reakci na zemětřesení [4].

MV - generální ředitelství HZS ČR nahlásilo český USAR tým na sekretariát INSARAG-FCSS jako oficiální USAR tým MV - generálního ředitelství HZS ČR v roce 1999. Metodika INSARAG je popsána v Pokynech. Zásady USAR týmů jsou zahrnuty do následujících fází:

- Příprava - čas mezi katastrofami, kdy se týmy scházejí a vyměňují si informace a zkušenosti.
- Mobilizace - systém vyslání USAR týmů, který je připraven k zásahu.
- Operace - popis veškerých operací, které USAR tým provádí v místě zásahu, registrace u OSOCC, informování LEMA a samotná práce USAR týmu.
- Demobilizace - rozhodnutí o ukončení operace, odhlášení z OSOCC a návrat zpět.
- Post-Mise - jedná se o zpětnou vazbu, napsání a odeslání zprávy o zásahu na sekretariát INSARAG, předávání informací kolegům.

Pokyny popisují zásady a techniky, které jsou očekávány od mezinárodních týmů [17].

INSARAG je organizován do tří regionálních skupin: Afrika, Evropa a Střední východ; Amerika; oblast Asie a Tichomoří. Tyto skupiny se každý rok scházejí, aby přijaly opatření k posílení USAR týmů, zajištění jejich strategického řízení a politiky. Cílem těchto skupin je poskytnout prostor pro diskusi s otázkami týkajícími se USAR týmů, regionální spolupráce a budování kapacit. Jedním z hlavních výsledků těchto setkání je regionální roční pracovní plán, který řeší školení a budování kapacit [12].

3. VYUŽÍVÁNÍ GLOBÁLNÍHO SYSTÉMU VAROVÁNÍ PŘED KATASTROFAMI A KOORDINAČNÍHO SYSTÉMU

Globální systém varování před katastrofami a koordinační systém (tj. GDACS) byl založen v roce 2004 pod UN-OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - OSN Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí) a je podporován ECHO (Humanitarian Aid Department of the European Commission - Odbor humanitární pomoci Evropské komise), s cílem konsolidovat a posílit síť informací o katastrofách v rámci poskytovatelů a uživatelů na celém světě tak, aby byly poskytovány spolehlivé a přesné záznamy a odhady dopadů katastrof. To vše bylo založeno s cílem zlepšit spolupráci s mezinárodními respondenty při bezprostředních následcích přírodních, technologických a ekologických katastrof.

„GDACS bude aktivován při větších přírodních, technologických a ekologických katastrofách, které přesahují možnosti postiženého státu, a bude vyžadována mezinárodní pomoc. GDACS bude aktivní od okamžiku, kdy bude katastrofa předpověděna nebo již nastala až do okamžiku konečné pomocné fáze. Pomocná fáze bude ukončena v okamžiku, kdy již nebude třeba řešit další požadavky výměny informací ze strany odpovídajících organizací, nebude třeba koordinovat jejich aktivity a mezinárodní pomoc bude přesunuta na rehabilitaci a rekonstrukce. Trvání pomocné fáze je závislé na rozsáhlosti katastrofy, předpokládá se doba mezi třemi až čtyřmi týdny po katastrofě. GDACS nemá za úkol včasné varování a rehabilitace/rekonstrukce [10].“

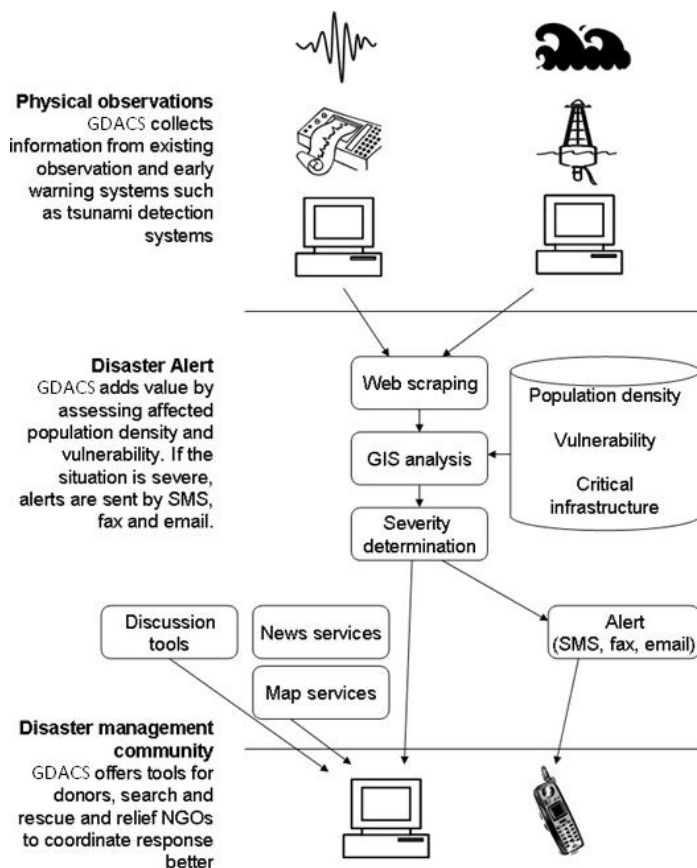
V letech 2004 – 2009 byl systém financován Evropskou komisí, díky které byly vyvinuty webové stránky (spuštěny v roce 2005), které ukazují téměř v reálném čase údaje o katastrofách. V dnešní době jsou informace, které zde můžeme najít posílány e-mailem, faxem a SMS zprávami všem organizacím a vládám, které spoléhají na upozornění tímto systémem. Upozorňovány jsou vládní i nevládní organizace, kterých je v současnosti asi 10 000. V roce 2008 byl proveden mezi uživateli GDACS online průzkum, který ukázal, že většina z těchto organizací spoléhá na automatické upozornění stejně jako na své manažery a koordinátory, s ohledem na tyto informace pak poskytují své služby [10].

3.1. Postup informací

Informace jsou získávány pomocí fyzikálního měření, jsou k tomu používány např. systémy detekce tsunami. Dále je posuzován vliv hustoty obyvatelstva a zranitelnosti a to

pomocí GIS analýzy dat. Potom se stanoví závažnost situace a pokud je tato situace tzv. těžká, jsou výstrahy zasílané formou SMS, faxu a e-mailu. Nejlépe celý tento postup znázorňuje Obrázek 2, který je převzat z oficiálních webových stránek GDACS.

Obrázek 2: Postup informací pro GDACS

Zdroj: [16]

3.2. Hlavní činnosti

„Varování před katastrofou je zasláno zájemcům v případě:

- automatického zaznamenání katastrofy systémem ASGARD,
- registrovaný uživatel spustí výstrahu před katastrofou na Virtual OSOCC,
- ReliefWeb je aktivován (po prvním hlášení o situaci buď OCHA nebo IFRC),
- AlertNet je spuštěn na základě vnitřního vyhodnocení události[10].“

Toto varování je zasíláno pomocí systému ASGARD a dále je potvrzeno GDACS Monitors. Je to z důvodu potvrzení této informace experty.

Výše uvedené urgentní upozornění (e-mail, SMS, fax) a odhady katastrofy patří mezi hlavní činnosti tohoto systému. Mezi další hlavní činnosti patří poskytování internetové

platformy „Virtual OSOCC“ pro koordinaci katastrof, posílení sítě nouzových manažerů a centra tísňového provozu a aktualizace standardů pro výměnu informací v souvislosti s katastrofami příslušných webových informačních systémů, aktuálně sem patří:

- automatické dopady odhadů a sekundární analýza rizika poskytované Evropskou Společné výzkumné středisko Komise (ES/JRC) v italské Ispře a v Dartmouthu (DFO) na www.gdacs.org;
- aktualizuje informace o katastrofě z dotčené země a mezinárodní zásahové jednotky Virtual OSOCC na www.gdacs.org/virtualOSOCC;
- mapy a satelitní snímky od různých poskytovatelů (UNOSAT, MapAction, Člověk v tísni);
- zprávy z OCHA v tísni [10].

3.3. Zdroje pro informace o katastrofách

Veškeré katastrofy zveřejňované na webových stránkách GDACS jsou z dat jejich partnerů nebo z důvěryhodných veřejných informací poskytovaných na internetu. Konkrétní zdroje jsou uvedeny v příloze D.

3.3.1. Zemětřesení

K jeho zachycení jsou používány seismické detektory. Ústavy, které tyto detektory udržují, zveřejňují informace o zemětřesení telekomunikační cestou nebo pomocí internetu. GDACS má model pro zemětřesení právě na základě seismologické infrastruktury. Díky tomu jsou schopni získat rychlý odhad umístění, velikost a hloubku zemětřesení. Pro stabilitu informací je použito více různých zdrojů. Z důvodu aktuálnosti jsou informace shromažďovány každých pět minut.

3.3.2. Tropické cyklóny

Cyklóny jsou sledovány pomocí národních a mezinárodních meteorologických organizací. Pro získání oficiálních údajů slouží regionální specializovaná centra počasí, avšak na globální úrovni jsou zdroje také. Tyto informace jsou shromažďovány každých 10 minut.

3.3.3. Sopky

Informace o vulkanické činnosti jsou získávány z týdenní zprávy o této činnosti, jde o projekt mezinárodní spolupráce. Aktualizace je zde prováděna každou středu.

3.3.4. Povodně

Povodně jsou sledovány v globálním měřítku v Dartmouthu povodní observatoře. GDACS má partnerství s DFO o poskytnutí aktualizovaného seznamu probíhajících povodní na světě.

4. ROZHODOVÁNÍ A MOBILIZAČNÍ PROCES NASAZENÍ USAR TÝMŮ

Rozhodování vlády ČR o poskytnutí pomoci v rámci mezinárodní záchranné operace vychází ze dvou zásad:

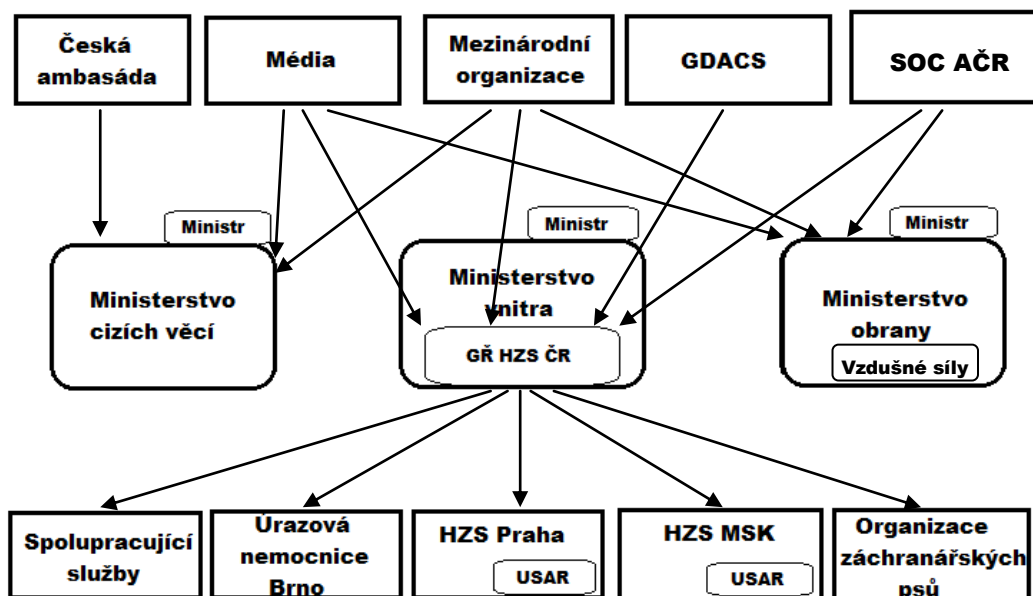
- a) Rozhodujícím hlediskem budou potřeby postižené země, které jsou vyjádřeny v oficiální žádosti postiženého státu.
- b) Vláda bude zvažovat jak potřeby postižené země, tak možnosti ČR dané ve finanční rezervě na humanitární pomoc.

Rozhodovací proces:

- informace o závažné MU v zahraničí (obdrží Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí),
- konzultace MV a MZV ve spolupráci se Správou státních hmotných rezerv (SSHR), případně s dalšími ústředními správními úřady (ÚSÚ), technicky je připravován způsob poskytnutí pomoci, informovány jsou předurčené SaP,
- vyhodnocení situace, posouzení vhodnosti a možnosti poskytnout pomoc, posouzení případné žádosti postižené země o pomoc, příprava podkladů pro rozhodnutí vyslat ZJ (MZV, MV),
- rozhodnutí ministra vnitra a ministra zahraničních věcí o poskytnutí pomoci, aktivace předurčených SaP, svoz specialistů, příprava ZJ k vyslání, soustředování materiální pomoci,
- přeprava ZJ nebo materiální pomoci na místo určení,
- zapojení ZJ do organizovaných záchranných prací a předání materiální pomoci určeným organizacím v zahraničí.⁷

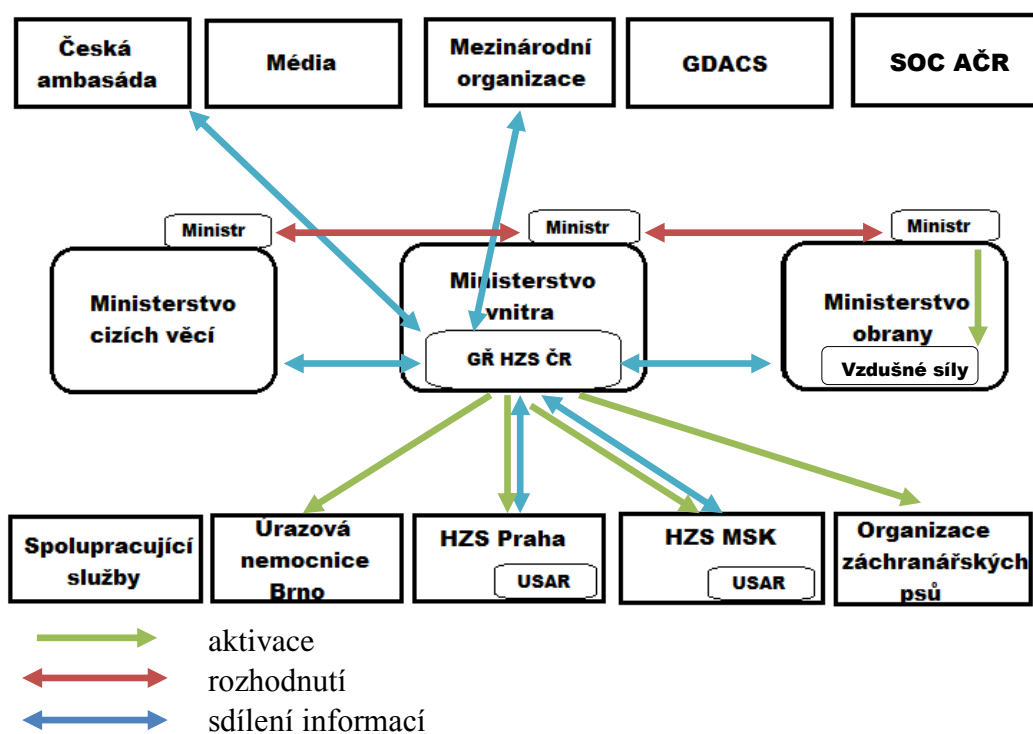
---

⁷ ČERVENKA, M., *Jednotka Ministerstva vnitra České republiky pro mezinárodní záchranné operace – poslání, struktura a praktické nasazení*. Brno: Vyšší odborná škola zdravotnická, 2007. 73 s. Absolventská práce.

Obrázek 3: Tok informací při rozhodování o nasazení týmu

Zdroj: vlastní zpracování dle podkladů HZS MSK

Obrázek 4: Rozhodování o nasazení týmů v zahraničí

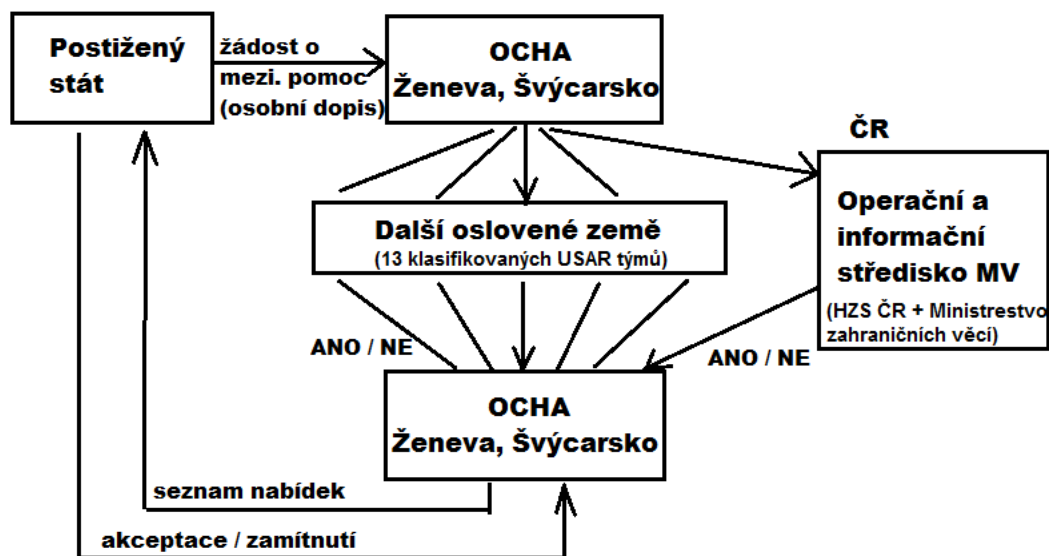
Zdroj: vlastní zpracování dle podkladů HZS MSK

5. POSTUP ŽÁDOSTI O MEZINÁRODNÍ POMOC

Po celém světě vznikají mimořádné události, o kterých informuje Globální systém varování před katastrofami a koordinační systém. Na obrázku 5 je znázorněn postup, kterým postižená země žádá o mezinárodní pomoc.

Nejvýše postavený činitel v organizační struktuře země zašle osobní dopis s žádostí o mezinárodní pomoc do Ženevy ve Švýcarsku na ústředí OCHA, kde dispečerka rozešle tuto žádost všem státům, které jsou na seznamu zemí poskytujících mezinárodní pomoc. Jelikož se jedná o pomoc, která vyvolává potřebu činností spojených s USAR týmy, zasílá se požadavek 13 klasifikovaným týmům (včetně USAR ČR), ale i všem neklasifikovaným týmům zapsaným na ústředí OCHA v Ženevě. Pokud žádost přijde do ČR je doručena na Operační a informační středisko Ministerstva vnitra, které informuje HZS ČR a ten projedná s ministrem zahraničních věcí možnosti poskytnutí pomoci. Odpověď je zaslána zpět na OCHA a to pak nabídky všech oslovených zašle zpět postižené zemi, která rozhodne o jejich případné akceptaci nebo zamítnutí.

Povinností je však snaha postižené země zvládnout mimořádnou událost vlastními silami a prostředky a o mezinárodní pomoc žádat až v situaci, kdy je tato nad její možnosti [4].

Obrázek 5: Postup žádosti o mezinárodní humanitární pomoc

Zdroj: vlastní zpracování

6. USAR TÝMY ČESKÉ REPUBLIKY

6.1. Historie

Historie vzniku odřadu sahá až do roku 1988, kdy došlo k zemětřesení v Arménii a bylo rozhodnuto o vyslání 78 českých hasičů do postižené oblasti. Na základě těchto skutečností a vzhledem k vývoji v dalších letech přijala Česká republika v roce 2000 zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, který stanovil plnění úkolů v oblasti poskytování humanitární pomoci a nařízením vlády č. 463/2000 Sb., pak byla stanovena základní pravidla zapojování ČR do mezinárodních záchranných operací. V roce 1999 vznikl první specializovaný tým na vyhledávání a záchranné jednotky, který byly složeny ze členů HZS hl. m. Prahy. S platností od 1. července 2007 dosáhl také HZS Moravskoslezského kraje akceschopnosti vyhledávacího a záchranného týmu na úrovni USAR odřadu pro potřeby nasazení na území České republiky i v rámci mezinárodních záchranných operací [17].

USAR odřad ČR v současnost tvoří dva segmenty, a to HZS hl. m. Praha a HZS Moravskoslezského kraje. Oba týmy tvoří dohromady odřad na úrovni HEAVY, na kterou byla získána klasifikace v roce 2010 (CZERT IEC 2010). Pokud tento tým rozdělíme, tak jsou oba týmy schopny být vyslány na úrovni MEDIUM.

6.2. Struktura

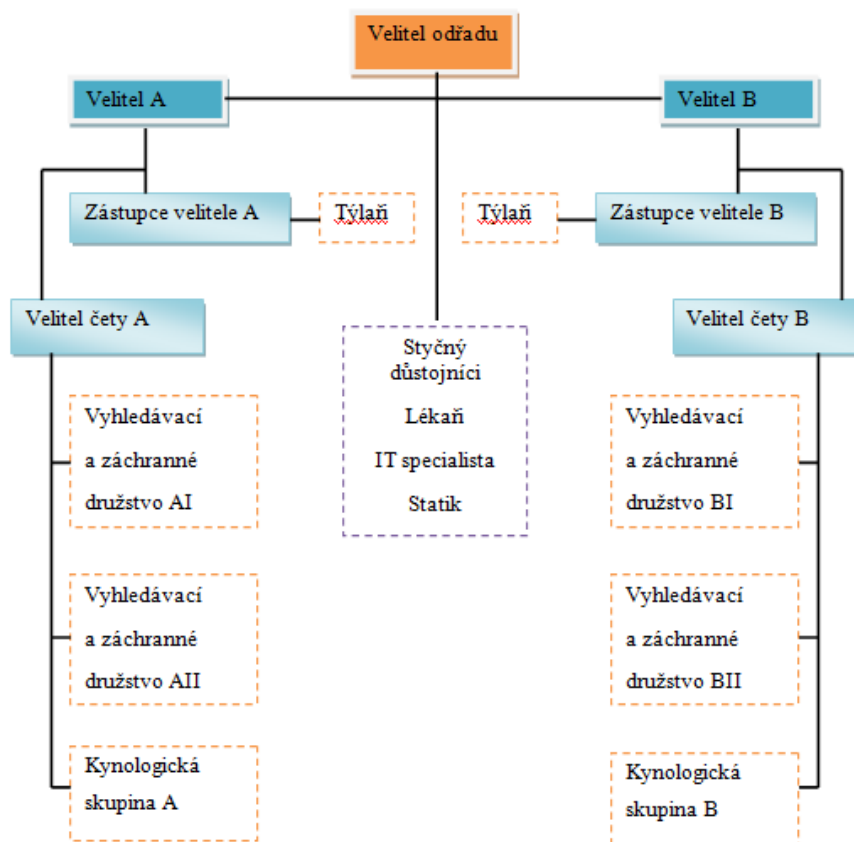
Celá struktura odřadu se přizpůsobuje stěžejním strategickým úkolům USAR odřadu. Je to z důvodu početních stavů, kdy se rozhoduje, které osoby budou vyslány do postiženého státu. Mezi tyto úkoly patří:

- zorganizování transportu USAR odřadu na místo zásahu, vybudování základny tzv. kempu, zabezpečení jejich soběstačnosti po několik dní nasazení, včlenění se do struktury mezinárodních záchranných operací,
- lokalizace postižených osob v sutinách,
- technické vyprošťování osob,
- zabezpečení přednemocniční péče zraněným osobám a zajištění jejich transportu do nemocnic a jiných zdravotnických zařízení [14].

Složení týmů na úrovni HEAVY tvoří 69 členů, patří sem velitel odřadu, 2 velitelé segmentů, 2 zástupci velitelů, 2 technici, 2 logisticy, 4 styční důstojníci, 2 lékaři, IT specialisti, statici, 2 velitelé čet, 4 družstva hasičů a 2 kynologické skupiny. Složení středního

týmu (36 osob): 6 kynologů, lékaři, 2 technici, IT, velitel odřadu, zástupce velitele, 2 styční důstojníci, velitel čety, 2 družstva hasičů, statik.

Na obrázku 6 převzatého z interního zdroje HZS MSK je znázorněna stručně struktura těžkého týmu. Podrobnější struktura těžkého týmu je v příloze A a středního týmu je v příloze B.

Obrázek 5: Struktura těžkého USAR týmu

Zdroj: vlastní zpracování dle podkladů HZS MSK

6.3. Personální činnosti

USAR odřad je při mezinárodních záchranných operacích a humanitární pomoci poskytované do zahraničí vyslán jako jednotka Ministerstva vnitra – Generálního ředitelství HZS České republiky. Personální činnosti, mezi které patří získávání a výběr zaměstnanců, jejich přijímání, hodnocení a evidenci má na starosti příslušný HZS.

6.3.1. Analýza práce a vytvoření pracovních úkolů

Analýza práce je dána vzniklou mimořádnou událostí v zahraničí. Především se ale týká vyhledávání a záchranné činnosti ze zřícených budov. Vytvoření pracovních míst je vázáno

na předepsaný počet osob pro úroveň týmu. Noví členové jsou vybíráni pouze z příslušných hasičských záchranných sborů.

6.3.2. Seznam pracovních pozic [4]

1. Management

- velitel odřadu
- zástupce velitele odřadu – velitel segmentu
- zástupce velitele segmentu
- styčný důstojník – velitel OSOCC
- styčný důstojník – bezpečnostní důstojník
- styčný důstojník – logistik koordinátor
- styčný důstojník
- IT specialista

2. Vyhledávání a záchrana

- velitel čety
- velitel vyhledávacího a záchranného družstva
- zástupce velitele vyhledávacího a záchranného družstva
- hasič záchranář – strojník
- hasič záchranář – operátor elektronického a vyhledávacího zařízení
- hasič záchranář - technik chemické služby
- hasič záchranář – lezec
- vedoucí kynolog
- kynolog

3. Zdravotnická část

- vedoucí lékař
- lékař
- hasič záchranář – zdravotník

4. Logistika

- týlový technik – spojař
- týlový technik - logistik

6.3.3. Důležité úkoly jednotlivých pracovních pozic managementu

Velitel odřadu se podílí na rozhodovacích procesech Ministerstva vnitra – Generálního ředitelství ČR při aktivaci a mobilizaci sil USAR odřadu, podílí se na sběru informací o mimořádné události a na přípravě dokumentace, koordinuje přepravu do postižené země a přechody přes hranice, kontaktuje před příjezdem do postižené země příslušný zastupitelský úřad ČR. Po příjezdu do místa vzniku mimořádné události rozhoduje o místu vybudování základny a zbudování Operačního a koordinačního střediska – On-Site Operations Coordination Centre (OSOCC), není-li vytvořeno, stanovuje systém rotace směn a systém práce v řídicím štábu, plánuje činnosti USAR odřadu, rozhoduje o systému spojení a komunikace v týmu a mimo tým, koordinuje činnost velitelů segmentů, styčného důstojníka, vedoucího lékaře a IT specialisty, účastní se jednání v OSOCC. Mezi další důležité úkoly patří komunikace s médii a po příjezdu do ČR zpracování vyhodnocení zásahu.

Zástupce velitele odřadu se podílí na rozhodovacích procesech MV – GŘ HZS ČR. Dále pak koordinuje svůj segment při mobilizaci sil, jeho zdravotnické a veterinární prohlídky, řídí a kontroluje střídání směn. Důležitým úkolem je také průzkum v postižené oblasti a zpracování přehledu o situaci. Zastupuje velitele odřadu během jeho nepřítomnosti v řídicím štábu, zabezpečuje zde především činnosti: operační plánování, zprostředkování informací, přípravu briefingů a zpráv, tvorbu přehledů o potřebných zdrojích pro USAR operace, vyhodnocení situace a nasazení v postiženém území a demobilizační strategie USAR odřadu. Zástupce velitele odřadu je také oprávněn k vyhlášení nouzové evakuace týmu.

Zástupce velitele segmenty se podílí na koordinaci mobilizace sil svého segmentu a zajišťuje podporu činnosti velitele segmentu, kterému je přímo podřízen. V případě nepřítomnosti jeho nadřízeného je povinen plnit jeho povinnosti. Dále zodpovídá za plánování, koordinaci a provoz základny, kde dohlíží na dodržování hygienických zásad a bezpečnostních pravidel. Je také oprávněn k vyhlášení nouzové evakuace týmu.

Styčný důstojník – velitel OSOCC je přímo podřízený veliteli odřadu. Zodpovídá za dokumentaci pro OSOCC, je registrovaným uživatelem Virtual OSOCC, kde uveřejňuje

a aktualizuje informace o příjezdu do postižené země a nasazení USAR odřadu. Odpovídá za zřízení a provoz OSOCC a komunikuje s médii.

Styčný důstojník – bezpečnostní důstojník je přímo podřízený veliteli OSOCC. Před odjezdem odpovídá za přípravu potřebné dokumentace pro oblast bezpečnosti, provádí sběr informací o bezpečnostní a politické situaci v postižené zemi a to včetně kulturních rozdílů. Odpovídá za sledování a vyhodnocování bezpečnostní situace, rizik vyplývajících z charakteru mimořádné události a kultury postižené země. Zpracovává bezpečnostní plán USAR odřadu („Safety/Security Plan“), zajišťuje jeho aktualizaci, kontroluje dodržování bezpečnostních pravidel. Monitoruje a vyhodnocuje bezpečnostní rizika a nebezpečí na místě zásahu (aftershoky, požáry, sekundární zřícení budov...). Důležitým úkolem je také stanovení postupu nouzové evakuace („Plán nouzové evakuace“) a školení členů týmu v oblasti bezpečnosti.

Styčný důstojník - logistik koordinátor je přímo podřízený veliteli OSOCC. Před odjezdem sbírá informace týkající se logistické podpory. Koordinuje logistiku během přepravy týmu, nakládku a vykládku, vybavení a zásobování. Provádí kontrolu základny a zajišťuje přístup k PHM, stlačeným plynům a dřevu.

Styčný důstojník je přímo podřízený veliteli OSOCC. Podílí se na koordinaci záchranných prací zahraničních USAR odřadů, dále na informačním managementu v OSOCC (sběr informací, vyhodnocení, tvorba zpráv, plánů a přehledů).

IT specialista je podřízený veliteli odřadu. Poskytuje IT podporu USAR odřadu. Instaluje, obsluhuje a udržuje komunikační a IT prostředky, GPS a další navigační prostředky. Zajišťuje internetové připojení, komunikaci v týmu i s dalšími organizacemi a také komunikaci mezinárodní. V neposlední řadě také vytváří mapy [14].

6.3.4. Personální controlling

Controlling je všeobecně jedním z důležitých nástrojů řízení firmy. Hlavním úkolem controllingu je zajištění životaschopnosti organizace. V tomto odřadu je controllorem Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR. Například dohled nad peněžními toky z poskytnutého grantu Evropskou komisí je prováděn pomocí zpracování závěrečné zprávy s kompletním finančním vyúčtováním projektu a zasláním tohoto projektu Evropské komisí.

6.4. Členové týmů

Protože práce USAR týmů není prioritně vykonávána za účelem větších výdělků a členové jsou dobrovolníci z řad hasičských záchranných sborů, neprobíhá na tyto pozice výběrové řízení. Tato práce není prováděna za účelem větších výdělků. Zaměřím se na podmínky v segmentu HZS Moravskoslezského kraje a to, jakým způsobem jsou jednotliví členové vybíráni a podle čeho jsou posuzováni.

Člen musí pracovat na jedné ze dvou určených stanic Moravskoslezského kraje (celkem jich je 22) a mít minimálně dvě tzv. výhody. Pro splnění této podmínky musí mít například dvě a více odborností to znamená, že se nemůže jednat pouze o specifikaci hasič, ale např. specifikaci hasič – technik.

Všichni pracovníci USAR odřadu ČR musí splňovat několik základních kritérií týkajících se: očkování, platných cestovních dokladů, bezpečnosti a bezpečnostních školení a přijetí obecných pravidel řízení a kontroly. Všichni záchranáři v týmu jsou jmenováni v souladu se zdravotními, psychickými a fyzickými předpisy. Požadavky na odbornou přípravu vyplývají z INSARAG pokynů.

Podle doporučení Světové zdravotnické organizace a České hygienické služby členové týmu procházejí očkování proti těmto onemocněním:

- tetanus,
- hepatitida typu A a B,
- tyfus,
- meningitida typu A a C,
- dětská obrna,
- žlutá zimnice,
- cholera [4].

Jako volitelné doporučená očkování jsou: vzteklna, sezónní chřipky, klíšťová encefalitida.

Pro všechny zájemce do managementu shodně platí, že musí splňovat všeobecné podmínky, mezi které patří zdravotní, osobnostní a fyzická způsobilost dle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Dále je zde vyžadována odborná způsobilost dle HZS ČR dle vyhlášky č. 247/2001 Sb. a vstupní příprava příslušníků a schopnosti pro taktické řízení.

Do skupiny vyhledávání a záchrana je potřeba splnit stejné všeobecné podmínky a odborné podmínky jako u zájemců do managementu. Výjimkou je kynolog, pro kterého platí všeobecné předpoklady: zdravotní způsobilost minimálně dle nařízení vlády č. 352/2003 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek hasičských záchranných sborů podniků a členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí nebo podniků, ve znění pozdějších předpisů, a odborná způsobilost: Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka Ministra vnitra ze dne 31. 10. 2003, kterým se stanoví kvalifikační požadavky na psovoda se psem předurčeného k nasazení v rámci záchranných prací ve znění pokynu č. 19 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 15. 5. 2008. Kynologové jsou vybíráni ze specializovaných organizací.

Pro lékaře pak platí zvláštní všeobecné podmínky i odborná způsobilost. Lékaři jsou do USAR odřadu přiřazováni z Úrazové nemocnice v Brně. Na logistiky jsou naopak kladené stejné požadavky jako o zájemce do managementu.

6.4.1. Mobilita členů

K přemísťování členů v rámci organizační struktury USAR odřadu dochází pouze v rámci jejich postupu. Postup je možný pouze z pozice hasiče na pozici člena USAR odřadu a dále na pozici velitele. Jednotliví hasiči jsou vybíráni přímo na jim nabídnutá pracovní místa podle jejich schopností.

Jak je v kapitole Členové týmu zmíněno, člen USAR odřadu musí být ze dvou stanic Moravskoslezského kraje, pokud by chtěl člen do jiné stanice, než je stanoveno, musí z USAR odřadu odejít, i kdyby byl povýšen na pozici velitele.

6.4.2. Vzdělávání a rozvoj členů

Trénink členů USAR týmu se skládá v osmdesáti procentech z jejich běžné pracovní činnosti a ve zbývajících dvaceti procentech jsou zařazeny připravované výcviky. Jedná se o různá cvičení, např. odbavení na letišti, příprava dokladů (např. aby řidič měl s sebou mezinárodní řidičský průkaz), výstavba kempu a způsob chování se v těchto prostorech, průzkum postižené oblasti. Jednou ze zvláštností je, že pasy všech členů musí být bez razítek, když chce některý člen cestovat v osobním volnu, musí mít pasy dva. Členové managementu mají pak cvičení 1x měsíčně. Týká se např. zacházení se satelitním telefonem.

6.4.2.1.   Roční vzdělávací program

Pro USAR tým ČR je stanovený roční vzdělávací program, který je určen na pokrytí všech jeho potřeb a na zajištění efektivní spolupráce v týmu. Při tvorbě tohoto vzdělávacího programu je důraz kladen na zavádění nových postupů a odstraňování nedostatků, které byly v minulosti zjištěny. Školení se zde dělí do dvou základních částí:

a) pravidelná školení:

- příprava v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky,
- mezinárodní kurzy,
- kurzy metodiky a praktického nasazení psů, vyhledávání psů ve spolupráci s dalšími psy,
- školení styčných důstojníků v mezinárodním prostředí, využití informačních zdrojů, komunikačních zařízení atd.,
- národní a mezinárodní cvičení prováděná v ČR i v zahraničí,

b) školení dle potřeby:

- specifická témata podle aktuální potřeby, setkání jednotlivých složek USAR týmu s cílem zajistit jednotný přístup (např. vzdělání v oblasti poskytování a přijímání humanitární pomoci) [14].

6.4.2.2.   Záznamy o vzdělání

Záznamy o vzdělání hasiče, včetně členů USAR týmu, jsou na jednotlivých požárních stanicích, kde hasiči slouží, udržují a aktualizují je vedoucí těchto stanic. Údaje o školení, které nejsou pro hasiče, ale týkají se členů USAR týmu, jsou sledovány oddělením Generálního ředitelství HZS ČR. Mimo jiné jsou záznamy o výcviku také v elektronické evidenci eOSAP.

6.4.2.3.   Odborná příprava

Za účelem odborné přípravy jsou zřízena školicí střediska jako součást HZS ČR, protože nejen pro hasiče, ale i pro členy IZS je vzdělání a odborná příprava velmi důležitá. Jak je však již na začátku kapitoly uvedeno, odborná příprava hasiče probíhá především v požární jednotce.

Plán školení na regionální úrovni je zpracováván GŘ HZS ČR vždy na rok dopředu. Speciální témata jsou stanovena na základě typu každé požární jednotky. Pro členy USAR týmů jsou připravovány mimo tato školení další specializované činnosti a vlastní školení.

6.4.2.4. Mezinárodní kurzy

Kurzy pořádané mezinárodními organizacemi v zahraničí můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin. První jsou kurzy pořádané v rámci EU a jejího mechanismu civilní obrany. Jedná se o trénink koordinovaný a spolufinancovaný Evropskou komisí a je součástí mezinárodního školení příslušníků USAR týmů ČR. Kurzy se zaměřují především na vzdělání členů ve vedení týmů a zaměstnanců OSOCC. Cílem je seznámit se s mezinárodním prostředím a příprava na týmové práce v tomto prostředí.

Druhou hlavní skupinou jsou kurzy organizované v rámci Úřadu OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (UN-OCHA).

6.4.3. Příklady uskutečněných školení v zahraničí

1. „ASSISTEX 2002“ Chorvatsko, osm členů USAR týmu ČR se zúčastnilo přípravy na situaci vzniklou po chemickém útoku.
2. „ŽAGAN 2002“ Polsko, týdenního cvičení se zúčastnil střední USAR tým ČR.
3. „ŽAGAN 2003“ Polsko, konalo se zde šestidenní cvičení s účastí středního USAR týmu ČR.
4. „EU-DREX 2004“ Rakousko, střední USAR tým ČR s odborníky na CBRN a mobilními laboratořemi se zúčastnil cvičení po zásahu CBRN.
5. „ŽAGAN - KWISA 2004“ Polsko, účast středního USAR týmu ČR.
6. „ŽAGAN – EUPOLEX 2005“ Polsko, účast středního USAR týmu ČR.
7. „KLOMINO 2006“ Polsko, účast středního USAR týmu ČR.
8. „COOPERATION 2008 - ŽAGAN“ Polsko, účast středního USAR týmu ČR [14].

6.4.4. Příklady uskutečněných školení v ČR

1. Květen 2010 - VI. instrukčně metodické zaměstnání styčných důstojníků (koordinátorů) HZS ČR předurčených pro zapojování do mezinárodních záchranných operací viz. Příloha C.

2. Pátek 19. 11. 2010 v dopoledních hodinách proběhla na letišti 24. základny dopravního letectva v Praze – Kbely zkouška nakládky vybavení USAR odřadu HZS hl. m. Prahy do transportního letounu CASA C-295. Členové pražského segmentu spolu s příslušníky AČR prováděli praktický nácvik naložení materiálu i osobního automobilu Subaru Forester s vlekem do nákladového prostoru transportního letounu. Na základě dohody s představiteli AČR je tato nakládka plánována i pro ostravský segment USAR odřadu a měla by proběhnout koncem letošního roku.
3. Úterý 1. 3. 2011 proběhl na letišti v Mošnově v Ostravě nácvik nakládky vybavení USAR odřadu HZS Moravskoslezského kraje do transportního letounu CASA C-295.
4. 17. 5. 2011 proběhla odborná příprava složek IZS v souvislosti se zásahem na zřícenou administrativní budovu areálu firmy OMGD s. r. o. Kaznějov.

Cvičení se zúčastnilo 121 osob. Z toho 10 členů USAR týmu HZS hlavního města Prahy, 2 kynologové, 76 dalších příslušníků a členů HZS a JSDH, 13 příslušníků AČR, 7 příslušníků PČR a statik.
5. 19. 5. 2011, 21. 5. 2011 a 13. 6. 2011 proběhla cvičení pražského USAR odřadu. Námětem cvičení bylo zemětřesení ve fiktivní „Východohusitské republice“. Pražský odřad cvičil balení, mobilizaci a výstavbu základny [17].

6.5. Pracovní podmínky

Pracovní doba pro tyto lidi neexistuje. Je zde systém střídání, kdy musí být vždy daný počet lidí v pohotovosti. Pracovní doba v době zásahu USAR odřadu je podle vzniklých podmínek v postižené oblasti. Obecně je doporučeno pracovat max. 6 – 8 hodin, avšak konečné slovo má velení týmu. Je lepší se střídát po 6 hodinách a to z důvodu ztracení koncentrace i výkonu.

7. PŘÍKLADY ZÁSAHŮ USAR ČR

Všechny jednotky HZS ČR jsou školené v základních aktivitách týkajících se záchranných operací ve zřícených konstrukcích. Pokud je v místě zříceniny podezření na uvězněné osoby, první možností je upozornit a nasadit psůvody se psy. Aktivně se mohou do záchranných operací zapojit pouze certifikovaní psůvodi se psy pro vyhledávání. Další možností je požádat o vyslání celého USAR týmu nebo jednoho z jeho segmentů (Hl. m. Praha nebo Moravskoslezský kraj).

7.1. Zásahy v České republice

- 1. dubna 2002, Louny – výbuch kotle v hotelu způsobil kolaps celého objektu, havárie způsobila úmrtí šesti lidí.
- 15. – 18. srpna 2002, Praha – v důsledku povodní se zhroutilo několik vícepodlažní bytových domů.
- 21. června 2004, Brno – výbuch plynu zavinil zhroucení části vícepodlažního obytného domu, sedm lidí bylo zraněno a čtyři další byli v důsledku kolapsu zabití.
- 29. července 2005, Praha – v období stavební práce se zřítila část vícepodlažního obytného domu, zraněno bylo šest lidí.
- 4. ledna 2006, Ostrava – šest členů USAR týmu vybavených vyhledávací kamerou pátralo po dvou pohřešovaných osobách, které byly hledané po zhroucení střechy supermarketu Lidl, v důsledku extrémního množství sněhu.
- 18. března 2006, Praha – v důsledku výbuchu plynu v bytovém domu se zřítila vnitřní část podlaží, 15 lidí bylo evakuováno a dva lidé v důsledku výbuchu zahynuli.
- 16. července 2006, Praha – v průběhu rekonstrukce se zhroutila vnitřní část multifunkčního objektu.
- 28. července 2007, Kladno – při demontáži stavební konstrukce došlo ke zhroucení celého objektu na dvě osoby, bohužel oba zavalení nepřežili.
- 6. srpna 2007, Tmář – ze skladovacího zásobníku na vápno byl zachráněn jeden člověk.
- 25. března 2009, Praha – vyproštěna jedna osoba z budovy určené k demolici.

- 2. – 4. října 2009, Praha – v sutinách bytového domu při rekonstrukci umřeli čtyři pracovníci [14].

7.2. Mezinárodní operace USAR týmů ČR

Tabulka 2: Zásahy USAR týmu České republiky v zahraničí

Zemětřesení	Odjezd	Příjezd	Kapacitní úroveň	Aktivity
Arménie	14. 12. 1988	23. 12. 1988	Střední	vyhledávání a záchrana osob ze zřícených budov, pomoc postiženému obyvatelstvu na vyžádání
Turecko	19. 8. 1999	3. 9. 1999	Střední	vyhledávání a záchrana osob ze zřícených budov
Turecko	13. 11. 1999	18. 11. 1999	Střední	vyhledávání a záchrana osob ze zřícených budov
Alžírsko	22. 5. 2003	27. 5. 2003	Střední	vyhledávání a záchrana osob ze zřícených budov
Írán	26. 12. 2003	29. 12. 2003	střední	vyhledávání a záchrana osob ze zřícených budov

Zdroj: vlastní zpracování dle podkladů HZS MSK

7.3. Další druhy mezinárodní pomoci

Mezi další poskytovanou pomoc se řadí záchranné týmy, materiální pomoc nebo koordinace a posouzení odborníků. USAR týmy ČR slouží jako základ pro jiné záchranné týmy, v takovém případě záchranáři z USAR řídí operaci, logistiku a zdravotnické práce. Někteří z nich jsou používáni i pro jiné úkoly, např. provádějí humanitární konvoje. Díky těmto aktivitám mohou získat členové týmů důležité profesní zkušenosti. Příklady konkrétních poskytnutých pomoci jsou uvedeny v Tabulce 2.

Tabulka 3: Další druhy pomoci USAR týmy České republiky

Stát	Rok	Typ MU	Typ pomoci
Francie	2000	bouře	poskytování elektrické energie
Severní Korea	2004	humanitární krize	materiální humanitární pomoc
Švédsko	2005	sněhová bouře	materiální humanitární pomoc (dieselové generátory)
Rumunsko	2005	povodně	materiální humanitární pomoc (dieselové generátory, hygienické balíčky, potraviny balení)
USA	2005	hurikán	materiální humanitární pomoc (přikrývky, tábor postele, stany)
Izrael	2006	požáry	materiální humanitární pomoc (požární hadice, požární trysky)
Makedonie	2007	požáry	materiální humanitární pomoc (ochranné přilby pro hasiče)
Čína	2008	zemětřesení	materiální humanitární pomoc (léky, stany)
Ukrajina	2008	povodně	materiální humanitární pomoc (vodní pumpy, nafukovací matrace, spací pytle, prádlo)
Namibie	2009	povodně	odborné hodnocení (vůdce USAR týmu ČR) jako člen koordinace a hodnocení týmu Evropské komise
Tádžikistán	2009	záplavy a sesuvy půdy	odborné hodnocení (vůdce USAR týmu ČR) jako člen koordinace a hodnocení týmu Evropské komise
Polsko	2010	povodně	čerpání vody z městských lokalit (pět týmů)

Zdroj: vlastní zpracování dle podkladů HZS MSK

ZÁVĚR

I přes veškeré současné technické možnosti, které má lidstvo k dispozici, se v konfrontaci s velkým počtem mimořádných událostí, a to jak vyvolaných přírodními jevy, tak způsobených činnostmi člověka, ukazuje zranitelnost moderní civilizace, která přináší často ztráty na životech i vysoké škody na majetku. Z tohoto důvodu je nezbytnou nutností organizování a spolupráce cvičených a školených specialistů na zvládání následků takových katastrof.

Jednou z cest k dosažení tohoto cíle je i tvorba USAR týmů na národní a mezinárodní úrovni. Realita však této potřebě neodpovídá a jen málo států, které mají k dispozici kvalitní týmy. O to větším úspěchem, který jistě zaslouží uznání je vytvoření a vynikající funkčnost USAR týmu České republiky. O vysoké kvalitě svědčí především získání klasifikace na úrovni HEAVY, kterou prošel USAR odřad ČR v roce 2010. Složit klasifikaci znamená projít složitým klasifikačním cvičením, ve kterém je hodnocen nejen tým, ale i celá země. Při nesplnění kterékoliv z hodnotících položek, tým klasifikaci nezíská. Ročně složí zkoušky jen 4-5 týmů a po 5 letech se musí klasifikace opakovat.

Z mého pohledu, který jsem získala při tvorbě bakalářské práce je velikým nedostatkem informovanost širší veřejné obce o možnostech a práci USAR odřadu ČR a malý zájem médií o prezentaci činnosti této složky v ČR i jako součásti mezinárodní humanitární pomoci. Přes vysokou profesionální úroveň členů týmu a výborné technické vybavení je zásadním nedostatkem velmi omezující množství finančních prostředků, které se odráží především na možnosti nasazení odřadu do zahraničních misí. Domnívám se, že problematikou finančního zajištění by se měly podstatným způsobem zabývat především příslušné organizační složky státu, protože každý lidský život, který může USAR tým ČR zachránit, nelze penězi vyčíslit.

Cíle bakalářské práce, tzn. popis struktury a možností nasazení USAR týmů jako jedné ze složek celosvětové humanitární pomoci v podmínkách ČR a zprostředkování pohledu na jejich činnost i pro laickou veřejnost byly splněny.

POUŽITÁ LITERATURA

MONOGRAFIE A TIŠTĚNÉ PUBLIKACE

- [1] ČERVENKA, M., *Jednotka Ministerstva vnitra České republiky pro mezinárodní záchranné operace – poslání, struktura a praktické nasazení*. Brno: Vyšší odborná škola zdravotnická, 2007. 73 s. Absolventská práce.
- [2] LINHART, P; ROUDNÝ, R. *Krizový management I.*, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-674-5.
- [3] LINHART, P; ROUDNÝ, R. *Ochrana obyvatelstva a terorismus*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. 173 s. ISBN 978-80-7395-165-8
- [4] Soubor interních podkladů USAR odřadu
- [5] VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada Publishing, 2009. 176 s. ISBN 978-80-247-2510-9.

ZÁKONY, VYHLÁŠKY A NAŘÍZENÍ

- [6] Zákon č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně některých předpisů.
- [7] Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru a o změně některých předpisů.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- [8] ČESKO. ASOCIACE ŘIDIČŮ ZDRÁVOTNICKÝCH ZÁCHRANNÝCH SLUŽEB A INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY. *Asociace řidičů ZZS – IZS ČR*. [online]. 2010 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z: <http://www.ar-zzs.cz/Izs-cr/>
- [9] ČESKÁ ASOCIACE HASIČSKÝCH DŮSTOJNÍKŮ. Původní web. *CAHD.cz* [online]. 2003 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://www.cahd.cz/cahd-old/Cz-CTIF-CZ.html>
- [10] GLOBAL DISASTER ALERT AND COORDINATION SYSTEM. *GDAC.org* [online]. 2011 [cit. 2011-11-09]. Dostupné z: http://www.gdacs.org/documents/2009_GDACS_overview.pdf

- [11] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. Úvodní strana. Organizační složky. Hasičský záchranný sbor ČR. Služební slib. *HZS ČR.cz* [online]. Aktualizace 2010 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/sluzebni-slib-prislusnika-bezpecnostniho-sboru.aspx>
- [12] INSARAG. Regional groups. Regional groups. *Inсарag.org* [online]. 2011 [cit. 2011-03-09]. Dostupné z: <http://www.insarag.org/en/regional-groups/regionalgroups-leftmenu.html>
- [13] MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Odborník. Pravidla pro poskytování humanitární pomoci. *MZCR.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.mzcr.cz/Odbornik/>
- [14] Urban Search and Rescue Team of the Czech Republic. *Portfolio of evidence in support of the application & evaluation as a heavy team under the Insarag guidelines* [online]. 2010 [cit. 2011-12-05]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=241>
- [15] RAŠOVSKÁ, Lenka. Český USAR odřad uspěl v klasifikaci. *HZSCR: Časopis 112* [online]. 2010, roč. 9, č. 12 [cit. 2011-12-05]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-ix-cislo-12-2010.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- [16] SAR – PÁTRACÍ SYSTÉM A ZÁCHRANNÝ SYSTÉM ČR. Informační systémy. GDACS. *SAR.cz* [online]. 7. 9. 2010 [cit. 2011-11-10]. Dostupné z: <http://portal.sarsystem.cz/index.php/informacni-systemy/137-co-je-to-gdacs>
- [17] URBAN SEARCH AND RESCUE TEAM. *USAR.cz* [online]. [cit. 2011-12-05]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Struktura GŘ HZS ČR	13
Obrázek 2: Postup informací pro GDACS	17
Obrázek 3: Tok informací při rozhodování o nasazení týmu	21
Obrázek 4: Rozhodování o nasazení týmů v zahraničí.....	21
Obrázek 5: Postup žádosti o mezinárodní humanitární pomoc	21
Obrázek 6: Struktura těžkého USAR týmu	24

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Nejvýznamnější zákony, nařízení a ustanovení humanitární pomoci	10
Tabulka 2: Zásahy USAR týmu České republiky v zahraničí.....	34
Tabulka 3: Další druhy pomoci USAR týmy České republiky	35

SEZNAM ZKRATEK

ADRA	Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj
CBRN	Chemické, biologické, radiologické a nukleární zbraně
CZERT	Czech Emergency Response Team
ČR	Česká republika
DFO	Dartmouth Flood Observatory
ECHO	Odbor humanitární pomoci Evropské komise
EU	Evropská unie
FCSS	Field Coordination Support Section - Podpůrná sekce pro koordinaci v místě zásahu
FO	Fyzická osoba
GDACS	Global Disaster Alert and Coordination System
GŘ HZS	Generální ředitelství hasičského záchranného sboru
HZS	Hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
ICRC	Mezinárodní výbor Červeného kříže
IEC	INSARAG External Classification, 35
IFRC	Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce
INSARAG	Mezinárodní poradní skupina pro vyhledávání a záchranu
IZS	Integrovaný záchranný systém
MSK	Moravskoslezský kraj
MU	Mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí

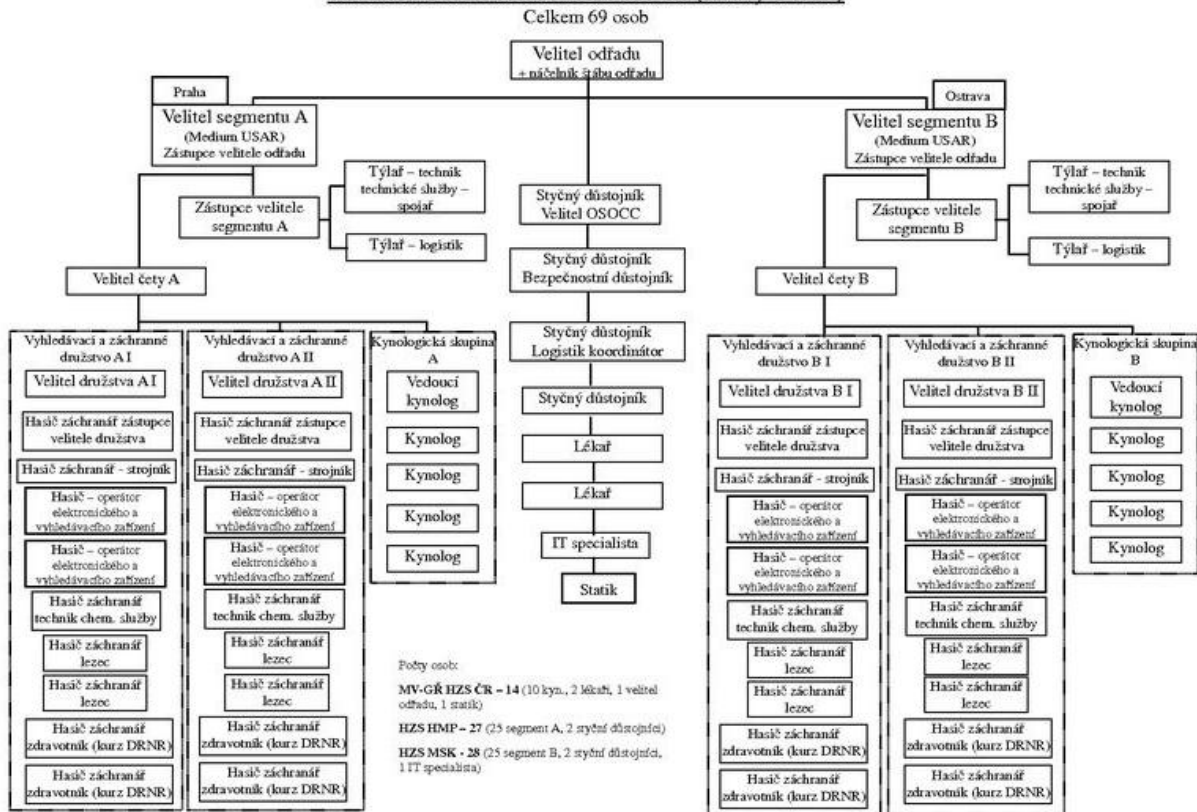
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OSN	Organizace spojených národů
OSOCC	Operační a koordinační středisko
PHM	Pohonné hmoty
PO	Právnícká osoba
SaP	Síly a prostředky
SOC AČR	Stálé operační centrum Armády České republiky
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNICEF	Mezinárodní dětský fond OSN
UN-OCHA	Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí
UNOSAT	United Nations Institute for Training and Research
USAR	Vyhledávací a záchranný odřad do obydlených oblastí
ÚSÚ	Ústřední správní úřady
Virtual OSOCC	Virtuální operační a koordinační středisko
WFP	Světový potravinový program
ZJ	Záchranné jednotky

SEZNAM PŘÍLOH

1. Struktura USAR týmu na úrovni HEAVY
2. Struktura USAR týmu na úrovni MEDIUM
3. Program školení styčných důstojníků HZS ČR v Olomouci
4. Zdroje GDACS

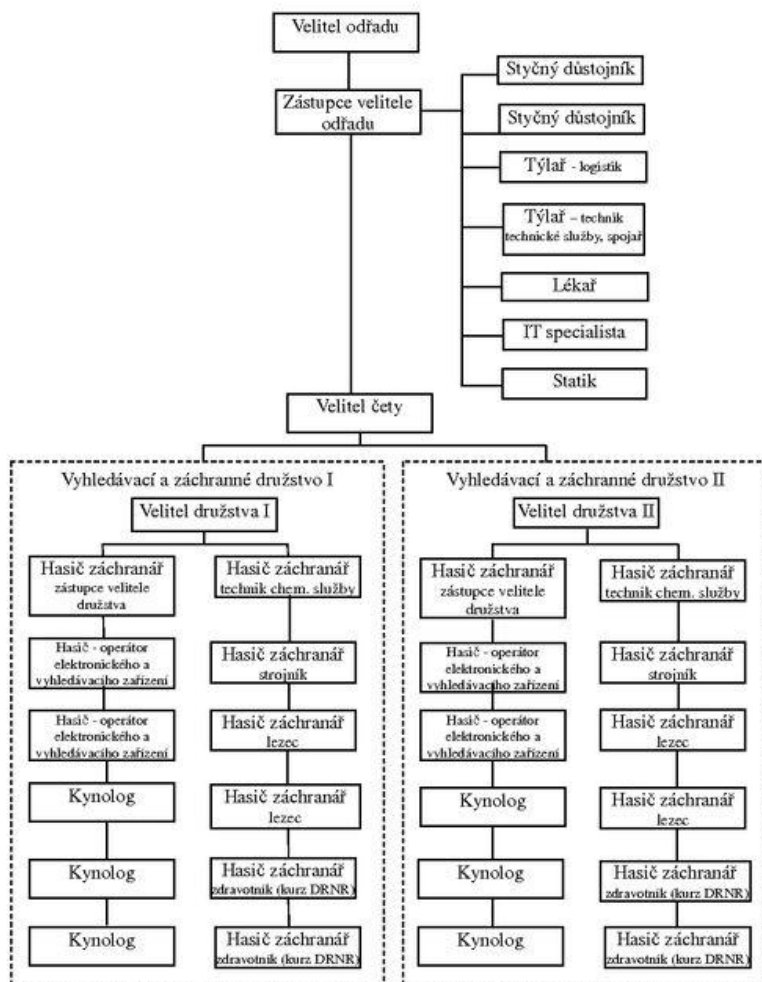
Příloha 1 Struktura USAR týmu na úrovni HEAVY

Struktura USAR odřadu těžké úrovně (Heavy USAR)

Příloha 2 Struktura USAR týmu na úrovni MEDIUM

Struktura USAR odřadu střední úrovně (Medium USAR):
Celkem 36 osob

Příloha 3 Program školení styčných důstojníků HZS ČR v Olomouci

Blok	Čas	Rozsah cca	Téma	Náplň tématu	Provede
1.	10:00 – 10:10	10 min.	Úvod	Přivítání Záležitosti administrativního charakteru	Ing. Lenka Rašovská, Ing. Roman Francl, Mgr. Alena Horáková (MV-GŘ HZS ČR)
	10:10 – 11:00	50 min.	Příprava a činnost styčných důstojníků HZS ČR	Souhrn informací o aktivitách souvisejících s činností styčných důstojníků, Mechanismu CO, mezinárodních cvičení, kurzech, modulech CO, mezinárodních záchranných operacích, UN-OCHA, apod.	Ing. Lenka Rašovská (MV-GŘ HZS ČR)
2.	11:00 – 12:00	60 min.	Školení v užívání komunikačního kitu MV-generálního ředitelství HZS ČR - úvod	Seznámení s komunikačním kitem	Ing. Roman Francl (MV-GŘ HZS ČR)
3.	12:00 – 13:00	60 min.	Oběd		
4.	13:00 – 15:00	120 min.	Školení v užívání komunikačního kitu MV-generálního ředitelství HZS ČR	Užívání satelitních telefonů a GPS komunikačního kitu	Zástupci firmy NAVISAT Ing. Roman Francl (MV-GŘ HZS ČR)
5.	15:00 – 15:15	15 min.	Pauza		
6.	15:15 – 17:00	105 min.	Školení v užívání komunikačního kitu MV-generálního ředitelství HZS ČR	Užívání ostatních prostředků komunikačního kitu, Virtual OSOCC – česká platforma	Ing. Roman Francl (MV-GŘ HZS ČR)

Termín: 3. března 2010

Místo konání: Školící středisko HZS Olomouckého kraje v Olomouci

Příloha 4 Zdroje GDACS

Zemětřesení	National Earthquake Information Center (NEIC) http://earthquake.usgs.gov/eqcenter/recenteqsww/catalogs/eqs7day-M2.5.xml European-Mediterranean Seismological Centre (EMSC) http://www.emsc-csem.org/index.php?page=current&sub=list GEOFON http://geofon.gfz-potsdam.de/db/eqinfo.php?fmt=rss Japan Meteorological Agency (JMA) http://www.jma.go.jp/en/quake/quake_local_index.html
Tropické cyklóny	Pacific Disaster Denter http://www.pdc.org Hawaii University, IFA SOLAR http://www.solar.ifa.hawaii.edu/Tropical/tropical.html
Sopky	Global Volcanism Program http://www.volcano.si.edu/reports/usgs/
Povodně	Dartmouth Flood Observatory http://www.dartmouth.edu/~floods/Archives/2007sum.htm